

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

เมืองเชียงใหม่เป็นเมืองหลักของภาคเหนือ ที่มีปัญหาการลดลงของปริมาณของต้นไม้และความเสื่อมโทรมของพื้นที่สีเขียว เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและการวางแผนการจัดการจึงได้มีการศึกษาการประสานบทบาทขององค์กรรัฐ องค์กรเอกชน และองค์กรประชาชนในการจัดการต้นไม้เมืองเชียงใหม่ และนับเป็นโอกาสที่ดีที่หน่วยงานของรัฐ เอกชนและประชาชนได้เริ่มมีความตื่นตัวและให้ความร่วมมือ อย่างไรก็ตามการการศึกษาการประสานบทบาทขององค์กรรัฐ องค์กรเอกชน และองค์กรประชาชนในการจัดการต้นไม้เมืองเชียงใหม่ให้มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้ นั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยเพื่อให้มีข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินการแก้ไขปัญหาและวางแผนในการจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการและการดำเนินงานด้านต้นไม้ในเมืองที่ชัดเจน ประกอบกับนโยบายของรัฐบาล ได้เน้นให้มีการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองเพิ่มมากขึ้น

โดยภาพรวมแล้วการจัดการต้นไม้ในเมือง เป็นแนวทางการพัฒนาเมืองแนวใหม่ที่มีจุดมุ่งหมายในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมเมืองในอดีต ปัญหาสำคัญได้แก่ การดำเนินงานที่กระจัดกระจายของส่วนราชการ มีการแบ่งแยกการทำงาน ไม่มีการประสานกันภายในองค์กรของรัฐ เป็นผลทำให้เกิดความซ้ำซ้อน นอกจากนี้ การเลือกพื้นที่ดำเนินการในการจัดการของแต่ละหน่วยงานเป็นการที่กำหนดโดยใช้สามัญสำนึกและถูกกำหนดเพื่อเป็นโครงการเฉพาะกิจ ไม่มีการประสานให้หน่วยงานอื่นทราบ ซึ่งเท่ากับไม่เปิดโอกาสให้มีการสนีกกำลังระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นปัจจัยที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการจัดการต้นไม้ในเมืองเชียงใหม่ ยิ่งไปกว่านั้นประชาชนยังมีความรู้สึว่าการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการจัดการต้นไม้ของรัฐเป็นหน้าที่ของส่วนราชการฝ่ายเดียว โดยส่วนราชการเป็นเจ้าของประชาชนไม่มีส่วนร่วมและไม่มีหน้าที่ดูแลและบำรุงรักษา และไม่มี การติดตามประเมินผล ว่าโครงการที่จัดทำไปในการจัดการต้นไม้ นั้นได้บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

ดังนั้นการจัดการต้นไม้ในเมืองเชียงใหม่องค์กรภาครัฐจึงมีเป้าหมายที่สำคัญคือ การสนีกกำลังขององค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชน และองค์กรประชาชน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการต้นไม้ให้มีการ

ประสานกัน โดยมีการดำเนินงานร่วมกันเป็นแผน อย่างมีระบบ มีการผสมผสานของโครงการ และ ความต่อเนื่องของโครงการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ เข้าใจ และเข้าร่วมในการ พัฒนาเมือง การเลือกพื้นที่ดำเนินการ ใช้ระบบข้อมูลในการจัดการต้นไม้ที่เหมาะสม เพื่อแก้ไขปัญหา ของแต่ละพื้นที่ มีการบันทึกจำนวนปริมาณต้นไม้อย่างมีระบบ เพื่อให้ฝ่ายบริหาร ฝ่ายปฏิบัติ ฝ่ายงบประมาณ ฝ่ายติดตามผล และประชาชนได้ทราบ

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับต้นไม้ในเมืองเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการ สัมภาษณ์ของประชากรทั้ง 31 รายมาสรุป เพื่อให้เห็นภาพรวมในอนาคตของการจัดการต้นไม้เมือง เชียงใหม่ที่คิดว่าเป็นไปได้มากที่สุด โดยสรุปภาพรวมอนาคตดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่ได้รวม กับการวิเคราะห์ เมื่อสรุปภาพรวมแล้วผู้วิจัยได้เสนอแนะและให้ข้อคิดเห็นตลอดจนข้อสังเกตบาง ประการ เพื่อเป็นประโยชน์แก่เมืองเชียงใหม่

การปลูก มีการวางแผนล่วงหน้าในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว มีการปลูกต้นไม้มากขึ้นสร้าง ความร่มรื่นให้แก่ตัวเมืองเชียงใหม่อย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมืองให้เป็นปอดของเมือง พอกอากาศให้บริสุทธิ์ มีการบังคับกฎหมายที่เกี่ยวกับส่งเสริมให้มีการปลูกต้นไม้ยืนต้น ไม้ดอกไม้ ประดับ มีการปลูกต้นไม้ยืนต้นให้ร่มเงาทั้งสองฝากถนน เกาะกลางถนน ในโรงเรียน พื้นที่ว่าง พื้นที่ ราชการ อาคารบ้านเรือนห้างร้าน วัดและสุสานของเทศบาลอย่างจริงจัง ทำให้สามารถเพิ่มปริมาณต้นไม้ ของเมืองได้ แต่ไม่ทั้งหมด เพราะปัญหาต้นไม้ในเมืองจะต้องมีอยู่ การณรงค์เรื่องการปลูกต้นไม้จะ มีอยู่ในบางกลุ่ม สิ่งที่จะก่อให้เกิดการประสานงานในเรื่องต้นไม้จะเกิดขึ้นเฉพาะวันสำคัญ ผลที่คาดว่าจะ ได้มีต้นไม้ขึ้นปกคลุมพื้นดินเพิ่มมากขึ้น สร้างคุณค่าให้แก่ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนตามที่หวัง ไว้นั้นมีน้อยมาก

การดูแลบำรุงรักษาต้นไม้ในเมือง ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐมากขึ้นปลูกต้นไม้ แบบประชาอาสาโดยความร่วมมือระหว่างทางราชการและภาคเอกชน ในโครงการหรือโอกาสสำคัญ ต่างๆ ต้นไม้ที่ปลูกส่วนใหญ่ถูกปล่อยทอดทิ้งไว้ตามยถากรรมและตายลง ทั้งยังเป็นการสูญเสียงบประมาณ และเสียเวลาไปเป็นจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของประชาชน ที่ได้ร่วมแรงร่วมใจ กันปลูกขึ้นมาอีกด้วย สาเหตุสำคัญคือต้นไม้เหล่านั้นขาดการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่องซึ่งรวมถึงการ ปลูกซ่อมต้นไม้ที่ตาย ให้เจริญเติบโตโดยเร็ว ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญในการบำรุงรักษาต้นไม้ที่ปลูก ประชาชนมีการดูแลรักษาเอาใจใส่ ไม่ทำลายต้นไม้ ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สภาพแวดล้อม เมืองน่าอยู่อาศัยโดยมีการสร้างสวนสาธารณะ สวนรุกขชาติเพิ่มมากขึ้น มีการบำรุงรักษาดูแลต้นไม้ อย่างดี ตามหลักวิชาการ

การอนุรักษ์ การอนุรักษ์ต้นไม้ในเมือง คือ การปลูกสำนึกให้มีความรักในเรื่องต้นไม้ หรือรักธรรมชาติ ตลอดจนการเห็นคุณค่าต้นไม้ ประชาชนเห็นประโยชน์จากการอนุรักษ์มีการวางแผน พิจารณาการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์ต้นไม้ควบคู่ไปกับการพัฒนาเมือง รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้กำหนดนโยบาย สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนยังมีความคิดที่ยึดติดกับการพัฒนาแบบเก่าๆ

ในอนาคตควรเน้นให้เป็นการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักเพื่อให้ประชาชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการจัดการต้นไม้เมืองเชียงใหม่ ซึ่งหากประชาชนได้รับรู้และตระหนักในความสำคัญของ ต้นไม้ประกอบกับรัฐเป็นผู้สนับสนุนอย่างเหมาะสมแล้ว ก็จะสามารถที่จะจัดการต้นไม้เมืองเชียงใหม่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของทุกคนทุกกลุ่ม เพื่อการดูแลบำรุงรักษา การ อนุรักษ์ ต้นไม้เมืองเชียงใหม่ต่อไป

จากจุดอ่อนและข้อบกพร่องที่พบในการบริหารและการจัดการต้นไม้เมืองเชียงใหม่ใน ปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงโครงสร้าง บทบาท และหน้าที่ขององค์กรที่รับผิดชอบงานในการจัดการต้นไม้เมืองเชียงใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความ ต้องการของประชาชนให้ได้มากยิ่งขึ้น

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 ประเด็นปัญหาและข้อเท็จจริง

จากการศึกษา พบว่า เทศบาลนครเชียงใหม่มีปัญหาเรื่องการจัดการต้นไม้ค่อนข้าง มาก อย่างไรก็ตามทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำองค์กรท้องถิ่น และประชาชน ต่างมีความตระหนักและรับรู้ต่อ สภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับต้นไม้ในเมืองได้เป็นอย่างดี กับทั้งได้แสดงความพร้อมและความสนใจ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการจัดการต้นไม้ในเมืองเชียงใหม่ ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ตลอดจน ในพื้นที่ของตนได้อย่างกว้างขวางและชัดเจน ซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการแก้ไขปัญหาต้นไม้ใน เมืองเชียงใหม่ ให้กลับสู่สภาพเดิมได้ อย่างไรก็ตามก็ยังมีปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นนี้ยังคงมีอยู่และมีแนวโน้มว่าจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีจุดอ่อนหรืออุปสรรคในการบริหารและการ จัดการต้นไม้เมืองเชียงใหม่ โดยเฉพาะประเด็นดังต่อไปนี้

1. ยังมีความบกพร่องในโครงสร้างหรือระบบบริหารและการจัดการต้นไม้เมือง เชียงใหม่ ทำให้-

1.1 ขาดการประสานการปฏิบัติงานในด้านนี้ระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการไม่ประสานงานระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องดังกล่าวนี้เป็นไปทั้งแนวตั้งและแนวนอน

1.2 ขาดองค์กรที่จะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานการปฏิบัติงาน และระดมส่วนราชการต่าง ๆ เอกชน และประชาชนในแต่ละระดับให้มีส่วนร่วมเข้ารับผิดชอบในเรื่องนี้ให้แพร่หลายและจริงจังมากขึ้น

1.3 ขาดระบบการจัดการและการบริหาร ให้มีขึ้นอย่างต่อเนื่องและแพร่หลายกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

2. ยังไม่ได้มีการใช้ประโยชน์จากองค์กรประชาชน โดยเฉพาะองค์กรในระดับตำบล / หมู่บ้าน เพื่อให้องค์กร ดังกล่าวได้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบอย่างชัดเจน รวมทั้งยังมิได้มีการอบรมหรือปลูกฝังให้ผู้นำองค์กรประชาชนในแต่ละระดับมีความตระหนักรู้ความเข้าใจในการจัดการต้นไม้เมืองอ่างแพร่หลาย

3. การจัดทำแผนการจัดการต้นไม้เมืองเชียงใหม่ในแต่ละพื้นที่ซึ่งยังมีปัญหาในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงการเปลี่ยนแปลงแผนสู่ปฏิบัติ นั้น ยังมีจุดอ่อนค่อนข้างมาก

จากจุดอ่อนและข้อบกพร่องที่พบในการบริหารและการจัดการต้นไม้เมืองเชียงใหม่ในปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุง โครงสร้าง บทบาท และหน้าที่ขององค์กรที่รับผิดชอบงานในการจัดการต้นไม้เมืองเชียงใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนให้ ได้มากยิ่งขึ้น

5.2.2 ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการปรับปรุงบทบาทขององค์กร

ปัญหาอุปสรรคที่พบในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการต้นไม้ในเมืองที่สำคัญมีอยู่ 3 ประการ คือ 1) การที่ประชาชนให้ความร่วมมือกับราชการน้อย 2) ขาดงบประมาณสนับสนุน 3) ข้าราชการทำงานไม่จริงจัง

สาเหตุที่ประชาชนให้ความร่วมมือกับทางราชการ สืบเนื่องมาจาก 4 ประการ คือ

- 1) เกิดจากการที่ประชาชนต้องทำมาหากินเพื่อเลี้ยงปากท้องของตนเอง
- 2) เกิดจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ได้นำวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการพัฒนาการจัดการ

ต้นไม้มาให้แก่ประชาชน

- 3) เจ้าหน้าที่ของรัฐชอบออกคำสั่ง

4) เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เข้าร่วมในการปฏิบัติงานกับประชาชนอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ

อย่างไรก็ดี องค์กรประชาชนก็มีความหวังหรือมีความรู้สึกต่อต้นไม้ในเมือง ว่าต้นไม้เกิดความร่อยหรอและพื้นที่สีเขียวถูกทำลายมากขึ้น โดยเฉพาะอีกทั้งยังมีความหวังว่าต้นไม้ในเมืองยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างจริงจัง องค์กรของรัฐมิได้สนับสนุนและส่งเสริมให้ปลูกป่าในเมืองอย่างจริงจังและต่อเนื่อง แต่ทำเป็นครั้งคราว ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า องค์กรของรัฐไม่ได้นำเอาต้นกล้ามาให้ประชาชนปลูกในจำนวนที่มากเพียงพอ หรือยังมีได้มีการสนับสนุนให้มีการปลูกป่าในเมืองอย่างจริงจัง ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่าประชาชนส่วนใหญ่มุ่งที่จะไปปลูกต้นไม้บนเขา หรือพื้นที่ป่าต้นน้ำ แม้จะมีพื้นที่ที่จะปลูกต้นไม้สำหรับเป็นปอดของเมือง แต่ก็ไม่ได้มีการสนับสนุน เรื่องพันธุ์ไม้ หรือไม่ได้นำพันธุ์ไม้มาให้ ยิ่งไปกว่านั้น องค์กรประชาชนยังมีความเป็นห่วงว่า นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่สีเขียวนั้น ยังไม่มีความชัดเจนและไม่ได้รับการนำเอามาปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ยังมีปัญหาอุปสรรคที่พบอีก เช่น องค์กรรัฐยังไม่รู้จัก หรือไม่เข้าใจ บทบาทที่แน่นอนของแต่ละหน่วยงานในการจัดการต้นไม้ในเมืองโดยพิจารณาได้จากกรณีที่เจ้าหน้าที่บางส่วน ไม่เข้าใจบทบาทที่แน่นอนของคนว่ามีอะไร ดังนั้นในส่วนนี้จึงถือได้ว่าเป็นอุปสรรคประการหนึ่งขององค์กร ในการบริหารและการจัดการ

นอกเหนือไปจากนี้ องค์กรจำนวนไม่น้อยยังไม่รู้จักความหมายของคำว่า “ต้นไม้ในเมือง” บางส่วนเข้าใจว่าต้นไม้ในเมืองหมายถึง ต้นไม้ใหญ่ หรือ ต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่ที่อยู่ในเมือง และมีบางส่วนเข้าใจว่า ต้นไม้ที่ปลูกในเมืองโดยเทศบาล ยิ่งไปกว่านี้ ยังมีบางส่วนไม่รู้ว่าต้นไม้ในเมืองหมายถึงอะไร และไม่อาจจะบอกความหมายได้

ต้นไม้ในเมืองคือ การประสานมือร่วมแรง จัดการสิ่งแวดล้อมด้วยกัน คือ การสร้างคุณภาพเมือง คุณภาพชีวิต ด้วยคุณภาพอากาศ คุณภาพสิ่งแวดล้อม คือ การปลูกป่า อดฝุ่น และปรับปรุงทางเท้า ให้ผู้คนสัญจร คือ เมืองที่น่าอยู่อาศัยเมืองที่น่ารื่นรมย์ร่มรื่น

เพราะฉะนั้นการไม่เข้าใจความหมายของต้นไม้ในเมืองที่ชัดเจนพอ หรือการที่องค์กรเข้าใจความหมายของต้นไม้ในเมืองแตกต่างไปจากความหมายของทางราชการที่กำหนดไว้ จึงถือว่าเป็นอุปสรรคต่อการบริหารและการจัดการ ต้นไม้ในเมืองเชียงใหม่ได้ถูกกำหนดให้เข้ามามีส่วนสำคัญในแผนการดำเนินงานยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ ฯลฯ

ส่วนแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขบทบาทที่เกี่ยวกับการบริหารและการจัดการต้นไม้ในเมืองขององค์กรรัฐ ต้องการให้เทศบาลเห็นความสำคัญ ช่วยเหลือ สนับสนุนงบประมาณมากกว่า

เดิม เกี่ยวกับการพัฒนาต้นไม้ในเมืองเชียงใหม่ องค์การรัฐควรจัดสรรกล้าไม้ พันธุ์ไม้มาให้เพียงพอ ควรมีการชี้แจงและทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่แต่ละหน่วยงาน รวมไปถึงการฝึกอบรมให้เข้าใจถึงการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

5.2.3 บทบาทของบุคคลหรือกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการต้นไม้ในเมือง

บุคคลหรือกลุ่มคนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการจัดการต้นไม้ในเมืองที่สำคัญคือ

1. เจ้าหน้าที่ของรัฐ จะประกอบด้วยตัวแทนประชาชนจากภาคการเมืองและข้าราชการในหน่วยงานภาครัฐ ทั้งในระดับชาติ ระดับท้องถิ่น จำแนกได้เป็น นักการเมืองระดับชาติ ได้แก่ สมาชิกผู้แทนราษฎร นักการเมืองระดับท้องถิ่น ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายกองจัดการบริหารส่วนท้องถิ่น สมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น(ส.อบจ.) นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) ข้าราชการพลเรือน

- มีบทบาทในการสร้างความเจริญ พัฒนาพื้นที่สีเขียว และป่าในเมือง อาทิ บทบาทในการผลักดัน ประชาชนกลุ่มต่างๆ ให้มีส่วนร่วมในการจัดการต้นไม้ในเมือง

- บทบาทในการเป็นผู้ประสานงานระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคสื่อมวลชน และ องค์กรประชาชนในด้านต่างๆ

- บทบาทการสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เช่น การทำประชาพิจารณ์ การลงประชามติ การส่งเสริมการรวมกลุ่มและจัดตั้งองค์กรต่างๆ ของประชาชน

2. กลุ่มนักธุรกิจเอกชน ได้แก่ผู้บริหารขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดย่อม กลุ่มธุรกิจบริการ เป็นต้น สามารถมีบทบาท

- บทบาทในการสนับสนุน ทางด้านกำลังทรัพย์ กำลังคน และกำลังสติปัญญา โดยเป็นฐานกำลังเงินให้กับ องค์กรของรัฐ

- บทบาทในการเข้าร่วมการกำหนดนโยบาย ในการจัดการต้นไม้ในเมือง เพื่อใช้ความรู้ที่ตนมี ส่งเสริมการสร้างพื้นที่สีเขียว

- บทบาทในการร่วมประเมินผล การดำเนินงานของชุมชนเพื่อช่วยให้คำแนะนำในการจัดการ ต้นไม้เมืองเชียงใหม่

3. กลุ่มนักพัฒนาเอกชน ได้แก่ มูลนิธิ สถาบัน สมาคม ชมรม ที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือด้านสิ่งแวดล้อม

- บทบาทในการประสานงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคสื่อมวลชน และภาคประชาชน ในการกำหนดแผนงานการส่งเสริมการพัฒนา พื้นที่สีเขียวและการจัดการต้นไม้ในเมือง
- บทบาทในการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อมของภาครัฐ ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในเมืองเชียงใหม่
- บทบาทในการสอดส่องดูแล การดำเนินนโยบายของภาครัฐในด้าน การจัดการต้นไม้ในเมืองและพื้นที่สีเขียว
- บทบาทในการเป็นแกนนำประชาชน ให้มีส่วนร่วมในการสร้างป่าในเมือง
- บทบาทในการอุดช่องว่างการดำเนินนโยบายของภาครัฐที่ไม่มีประสิทธิภาพ โดยการประสานงานกับภาคประชาชน และองค์กรท้องถิ่น เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกัน

4. กลุ่มสื่อสารมวลชน ได้แก่ นักหนังสือพิมพ์ / นักวิทยุโทรทัศน์ นักข่าว และนักประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้าน

- บทบาทในการนำเสนอแนวคิด คุณค่าและความสำคัญของต้นไม้ (โดยเฉพาะในระยะแรกต้องกระจายแนวคิดให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับ จากการสร้างป่าในเมือง)
- บทบาทในการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตื่นตัว มีส่วนร่วมสร้างสวนป่า
- บทบาทผลักดันและตรวจสอบภาครัฐ
- บทบาทในการเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง กับความรู้ด้านต้นไม้เพื่อนำประชาชนไปสู่ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการจัดการต้นไม้ในเมืองมากยิ่งขึ้น

5. กลุ่มนักวิชาการ ได้แก่ นักวิชาการจากมหาวิทยาลัย สถาบันวิจัยทางสังคม ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาป่าไม้ นักวิชาการอิสระ เป็นต้น

- บทบาทในการเป็นแกนนำทางความคิด ว่าเมืองเชียงใหม่เป็น “วนานคร” เป็นผู้มีส่วนชี้ทิศทางว่าควรก้าวไปในทิศทางใด
- บทบาทในการทำวิจัยและนำเสนอข้อเท็จจริง ในการจัดการต้นไม้ในเมือง ช่วยให้คณะผู้บริหารสามารถวางแผนงานต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง
- บทบาทในการกำหนดนโยบายว่าด้วย การจัดการต้นไม้อย่างยั่งยืน อย่างมีวิสัยทัศน์ และถูกต้องตามหลักการวิชาการ
- บทบาทในการระดมสมอง ในแวดวงภาคนักวิชาการ ช่วยกันคิดหาวิธีการจัดการต้นไม้ในเมือง อย่างเป็นรูปธรรม

6. กลุ่มประชาชน

- บทบาทในการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แสดงความคิดเห็น ความต้องการ และลงมือดำเนินงานต้นไม้ในเมือง ด้วยตนเอง

- บทบาทในการให้ความร่วมมือกับผู้บริหาร

ความร่วมมือระหว่างกลุ่มคนต่างๆ ข้างต้นนี้ สนับสนุนให้เกิดการจัดการอย่างยั่งยืนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน สามารถเกิดขึ้นและดำรงอยู่ต่อไป ดังนั้น คนทุกกลุ่มไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และ ประชาชน จึงเป็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญในการจัดการต้นไม้ให้เกิดขึ้นในเมืองเชียงใหม่

ในการจัดการต้นไม้เมืองเชียงใหม่ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่า กลุ่มผู้นำชุมชนและกลุ่มประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก ในด้านร่วมคิดวางแผนทางการดำเนินการประสานงาน และการรับผลประโยชน์ในการดำเนินงานของการจัดการ

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบทบาท และการมีส่วนร่วมในการจัดการต้นไม้เมืองเชียงใหม่ขององค์กรรัฐ องค์กรเอกชน องค์กรประชาชนมีผลทำให้ทำให้เกิดความแตกต่างในการร่วมคิดวางแผนทางการดำเนินการจัดการต้นไม้ในเมือง ในด้านหน้าที่ความรับผิดชอบ และกำหนดกฎระเบียบ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ต้นไม้ ในการจัดการต้นไม้เมืองเชียงใหม่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรในองค์กรรัฐ ไม่ได้ได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการต้นไม้เท่าที่ควร และยังขาดเงินงบประมาณสนับสนุนในการจัดการต้นไม้ จึงเกิดความแตกต่างในการร่วมคิดวางแผนทางการจัดการต้นไม้เมืองเชียงใหม่ ได้แก่ การประสานงาน ภาครัฐ เอกชน และประชาชน ในการจัดการต้นไม้เมืองเชียงใหม่ ทั้งนี้บุคลากรในองค์กรมีความเห็นและเข้าใจในการมีส่วนร่วมคิดวางแผนทางการดำเนินการและการประสานงานในการจัดการต้นไม้เมืองเชียงใหม่เหมือนกัน พบว่าประชาชนมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการต้นไม้เมืองเชียงใหม่ รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

เป็นที่น่าสังเกตว่าด้านการประสานงานภาครัฐ เอกชน และประชาชนในการกำหนดกฎระเบียบเกี่ยวกับการอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองนั้น มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในการจัดการ ทั้งนี้เพราะผู้นำมีวิสัยทัศน์ เสียสละมีความรัก และต้องการให้ประชาชนได้รับคุณประโยชน์จากต้นไม้ในเมืองมากที่สุด โดยมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดจึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการต้นไม้ในทุกด้าน

การจัดการต้นไม้ในเมือง ต้องมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ต้องให้ผลประโยชน์แก่ประชาชนในการจัดการโดยทางตรงและทางอ้อม และต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่

การวางแผน .การตัดสินใจ การจัดการและการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนเกิดความภูมิใจ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ แล้วผนึกกำลังร่วมแรงร่วมใจช่วยกันดูแลบำรุงรักษา และอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองนั้นไว้อย่างยั่งยืน

5.2.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารและจัดการต้นไม้ในเมือง

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นที่ปรากฏของบุคคลทุกฝ่ายและแม้ว่าประชาชนจะได้เข้ามามีส่วนร่วมแล้ว แต่ก็ยังมีความต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการพัฒนาเมืองที่ผ่านมาซึ่งเน้นหนักในเรื่องการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ ได้ประสบความล้มเหลวในการตอบสนองความต้องการของประชาชนในเมือง แม้ว่าตัวแบบการพัฒนาแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up Approach) ได้รับการสนับสนุนมากกว่าตัวแบบบนลงล่าง (Top-down Approach) แต่ปรากฏว่าแทนที่ผลประโยชน์จะส่งลงมา (Trickle-down Effect) ยังประชาชนในเมือง กลับเป็นกระบวนการส่งผลขึ้น (Trickle-up Process) ซึ่งเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อประชาชน อย่างไรก็ตาม ได้มีการยอมรับกันว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่สนับสนุนตัวแบบล่างขึ้นบนดังกล่าว

เมื่อเป็นเช่นนี้ การจัดการในช่วงที่ผ่านมาไม่นานนี้ จึงเน้นหนักในเรื่องสำคัญ 2 ประการ คือการเพิ่มปริมาณต้นไม้ให้แก่ประชาชนในเมือง และการสนับสนุนให้ประชาชนในเมืองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ หรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองเพิ่มมากขึ้น เพื่อมุ่งหวังให้การจัดการต้นไม้ในเมืองประสบผลสำเร็จ โดยตั้งอยู่บนความเชื่อพื้นฐาน (Basic Assumption) ที่ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นความต้องการพื้นฐาน และเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาเมืองตามโครงการต่างๆ ยิ่งไปกว่านั้น ยังเชื่อกันอีกว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมที่ไม่รุนแรงอีกด้วย

1) บทบาทการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ

ประชาชนยังขาดความรู้และขาดความรักความหวงแหนต่อทรัพยากรในท้องถิ่นในการที่จะอนุรักษ์ต้นไม้ในเมือง เนื่องจากสภาพแวดล้อมในปัจจุบันโดยภาพรวม ประชาชนเห็นว่ายังอยู่ในสภาพดี และปัญหาที่เกิดขึ้นยังไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตปัจจุบัน

ในปัจจุบันประชาชนไม่ได้ตระหนักว่าหากปล่อยให้ปัญหาการลดลงของปริมาณต้นไม้ในเมืองเกิดขึ้นต่อไป ในอนาคตย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเมืองเชียงใหม่เมื่อประชาชนไม่ตระหนักถึงปัญหาด้านต้นไม้ในเมืองที่จะเกิดขึ้น จึงไม่เกิดการค้นหาสาเหตุ ปัญหาที่เกิด

ขึ้นในชุมชน. ด้วยการวางเฉยและไม่สนใจปัญหาที่จะเกิดขึ้นเหล่านี้ ถึงแม้ว่าจะมีการพูดคุยกันบ้าง แต่ก็เป็นการมีส่วนร่วมทางอ้อมเป็นลักษณะที่ไม่เป็นทางการ เพื่อกระบวนการตัดสินใจปัญหาและสาเหตุของประชาชนไม่เกิดขึ้น และการมีส่วนร่วมที่น้อยนั้น เนื่องจากแนวทางการพัฒนาที่ยังไม่ชัดเจน เจ้าหน้าที่ยังไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการหาแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม

2) บทบาทการมีส่วนร่วมในการวางแผนพิจารณาดำเนินการ

การวางแผนพิจารณาดำเนินการ เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อต้นไม้ที่น้อยที่สุด การแก้ปัญหาของต้นไม้ในเมือง ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน เพราะประชาชนมีศักยภาพที่จะรักษา ดูแล และมีความรู้และภูมิปัญญาช่วยเอื้ออำนวยต่อการตัดสินใจ รูปแบบการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจที่รัฐนำเสนอให้ประชาชนหาแนวทางแก้ไข และอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองมีบทบาทน้อยมาก เนื่องจากขั้นตอนการค้นหายุทธศาสตร์มีน้อยมาก การวางแผนพิจารณาการดำเนินการจึงน้อยตามไปด้วย การเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมมักไม่ใช่ประชาชนส่วนใหญ่ บทบาทส่วนใหญ่อยู่ที่ผู้นำที่มีโอกาสที่จะได้เข้าร่วมการประชุมต่างๆ ทำให้เห็นสถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกันมีผลต่อการเข้าไปมีบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชน และประชาชนยังคงชินอยู่กับการพัฒนาแบบเก่าที่รัฐเป็นผู้กำหนดนโยบายจากเบื้องบนลงล่าง ทำให้บทบาทในขั้นตอนอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากยังอยู่ในระดับการรอรับคำสั่ง การวางแผนและการกำหนดนโยบายต่างๆ ควรเป็นหน้าที่รัฐ โดยรัฐจะต้องเป็นแกนนำและดึงประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ อย่างสมดุลยั่งยืน

3) บทบาทการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติการ

ในการจัดการต้นไม้ในเมือง อาจต้องมีการทำกิจกรรม คือ ดำเนินร่วมกับประชาชน เนื่องจากการจัดการนั้น เป็นโครงการที่ต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก มีค่าใช้จ่ายสูง การขอความร่วมมือกับประชาชน เพื่อขอรับบริจาค ทรัพย์สินของและแรงงาน เป็นส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ ประชาชนสามารถให้ความร่วมมือได้มากกว่าขั้นตอนอื่น เนื่องจากประชาชนเห็นว่าการจัดการต้นไม้ในเมืองนี้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเมือง แต่ทั้งนี้การเสียสละทรัพย์ เสียสละสิ่งของและแรงกายเพื่อช่วยเหลือการดำเนินการของทางราชการ อาจสละทรัพย์เพียงเล็กน้อย การเสียสละทรัพย์ต้องไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนหรือลำบาก และ ต้องไม่มากเกินไปกว่าผลประโยชน์ที่ได้รับและไม่เป็นการบังคับ ต้องทำด้วยความเต็มใจและสมัครใจ Cohen และ Uphoff (1977) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆ อย่างสลับซับซ้อน มิใช่ด้านใดด้านหนึ่ง จะต้องพิจารณาถึงมิติของการมีส่วนร่วมและบริบทสภาพแวดล้อมตลอดจนจังหวะช่วงเวลาของการมีส่วนร่วม แต่ทั้งนี้เนื่องจาก

ประชาชนมีมากมายหลายอาชีพ บทบาทการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านอาชีพและเวลาด้วย และ สถานภาพทางสังคมก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นอุปสรรค อยู่ที่มีตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม มักจะต้องเข้าร่วมในโครงการต่างๆ อยู่เสมอ แต่ผู้ที่เป็นบุคคลธรรมดา การเข้าร่วมแล้วแต่โอกาส การมีส่วนร่วมจึงต้องมีอิสรภาพและเกิดความเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติ ประชาชนยังไม่มีบทบาทมากนัก แต่ประชาชนมีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการเสียสละทรัพย์และสิ่งของตามกำลังและร่วมแรงในการดำเนินการ โดยร่วมแสดงความคิดเห็นการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการเขียน การพูด หรือการสื่อความหมายในรูปแบบอื่นๆ

4) บทบาทในการร่วมติดตามและประเมินผล

บทบาทการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการทำงานของหน่วยงาน เป็นเรื่องที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมได้น้อยมาก เนื่องจากการทำงานที่มาจากเบื้องบน ประชาชนไม่มีสิทธิ์เข้าไปตรวจสอบการที่จะทำได้นั้น ประชาชนต้องมีการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นองค์กร และมีผู้นำที่เข้มแข็ง ถึงจะสามารถตรวจสอบการทำงานและงบประมาณได้ เช่นเดียวกับไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527) กล่าวถึงกระบวนการที่รัฐทำการส่งเสริมชักนำ และสร้างโอกาสให้ประชาชนทั้งส่วนบุคคล กลุ่มชน ชุมชน สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัคร เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน และตามที่ประชาชนต้องการรวมกลุ่มหาเงินทุนและดูแลเรื่องสาธารณะ

ในส่วนของการมีส่วนร่วมในการติดตามดูแลรักษา ประชาชนสามารถมีบทบาทเข้าไปมีส่วนร่วมได้มากกว่า เนื่องจากประชาชนสามารถช่วยกันดูแลรักษาต้นไม้หน้าบ้านของตนและดูแลภายในท้องถิ่นกันเองได้ เจ้าของ ซึ่งจะเป็นผลให้การจัดการต้นไม้ในเมือง การดำเนินการตามโครงการต่างๆ สามารถดำเนินการไปสู่จุดหมายได้

จากการศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมทำให้เห็นถึงปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นเนื่องจากประชาชนยังมีส่วนร่วม น้อยมาก จากผลการศึกษา ปัญหาแรกพบคือ การรับข้อมูลข่าวสารของประชาชน เนื่องจากประชาชนที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารนั้น ทำให้ขาดโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วม การสื่อสารหรือการประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มข้อมูลข่าวสารจะทำให้ประชาชนมีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาสถานการณ์ต้นไม้เมืองและพื้นที่สีเขียวในเมืองเชียงใหม่ พบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับ ส่วนใหญ่มาจากการพัฒนาและการเจริญเติบโตของเมืองในด้านต่างๆ อย่างรวดเร็วโดยขาดการวาง

แผนรองรับเชียงใหม่จึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเมืองอย่างมาก โดยเฉพาะในชุมชนขนาดใหญ่ เช่น เทศบาลนครเชียงใหม่ ความเป็นศูนย์กลางในด้านต่าง ๆ ทั้งการปกครอง การศึกษา ธุรกิจการค้า การคมนาคม การท่องเที่ยว เป็นผลให้เมืองเชียงใหม่มีการเติบโตอย่างมากประกอบกับแนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นให้เกิดความเจริญเติบโตอย่างมาก ประกอบกับแนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นให้เกิดความเจริญเติบโตเพียงตัวเมืองเชียงใหม่ ซึ่งเป็นการเติบโตที่ปราศจากการควบคุม ทำให้เมืองเชียงใหม่สูญเสียความเป็นเอกลักษณ์(วนานคร) ไป และมีแนวโน้มว่าผลของการของการเจริญเติบโตของเมืองเชียงใหม่จะส่งผลกระทบต่อปริมาณต้นไม้ในชุมชนต่าง ๆ ที่อยู่โดยรอบอีกด้วย ดังนั้น เพื่อเป็นการฟื้นฟู รักษาคุณภาพและการอนุรักษ์ไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ รวมทั้งต้นไม้ในเมืองและพื้นที่สีเขียวในชุมชน และเกิดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตรงประเด็น จึงนำเสนอแนวทางการจัดการต้นไม้ในเมืองเชียงใหม่ให้สอดคล้องกับแนวทางที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาระดับระดับชาติ เช่นนโยบายการพัฒนาอย่างยั่งยืน(Agenda 21) และนโยบายและแผนการส่งเสริมคุณภาพและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เป็นต้น ซึ่งองค์ประกอบที่จะทำให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ อย่างเกิดประสิทธิภาพยังต้องคำนึงถึงองค์กรและหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมและพื้นที่สีเขียว

1) เมืองเชียงใหม่ควรมีการปลูกต้นไม้เพิ่มมากขึ้น

โดยภาพรวมแล้วการจัดการต้นไม้ในเมือง เป็นแนวทางการพัฒนาเมืองแนวใหม่ที่มีจุดมุ่งหมายในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานพัฒนาในอดีต ปัญหาสำคัญได้แก่ การดำเนินงานที่กระจัดกระจายของส่วนราชการ มีการแบ่งแยกการทำงาน ไม่มีการประสานกันภายในองค์กรของรัฐ เป็นผลทำให้เกิดความซ้ำซ้อน นอกจากนี้ การเลือกพื้นที่ดำเนินการจัดการต้นไม้ หน่วยงานของรัฐกำหนดโดยใช้สามัญสำนึกและถูกกำหนดเพื่อเป็นโครงการเฉพาะกิจ ไม่มีการประสานให้หน่วยงานอื่นทราบ ซึ่งเท่ากับไม่เปิดโอกาสให้มีการปรึกษากำลักระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นปัจจัยที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการจัดการต้นไม้ในเมือง ยิ่งไปกว่านั้นประชาชนยังมีความรู้สึกว่าการดำเนินงานด้านการเพิ่มปริมาณต้นไม้ในเมืองของรัฐเป็นหน้าที่ของส่วนราชการฝ่ายเดียว โดยส่วนราชการเป็นเจ้าของประชาชนไม่มีส่วนร่วมและไม่มีความที่ดูแลและบำรุงรักษา และไม่มีการติดตามประเมินผลว่าโครงการที่จัดทำไปในการจัดการต้นไม้ได้บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

ดังนั้นการจัดการต้นไม้ในเมืองเชียงใหม่องค์กรภาครัฐจึงมีเป้าหมายที่สำคัญคือ การปรึกษากำลัขององค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชน และองค์กรประชาชน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการต้นไม้ให้มีการประสานกัน โดยมีการดำเนินงานร่วมกันเป็นแผน อย่างมีระบบ มีการผสมผสานของโครงการ และความต่อเนื่องของโครงการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ เข้าใจ และเข้าร่วมในการ

พัฒนาเมือง การเลือกพื้นที่ดำเนินการ ใช้ระบบข้อมูลในการจัดการต้นไม้ที่เหมาะสม เพื่อแก้ไขปัญหาของแต่ละพื้นที่ มีการบันทึกจำนวนต้นไม้ที่มีระบบ เพื่อให้ฝ่ายบริหาร ฝ่ายปฏิบัติ ฝ่ายงบประมาณ ฝ่ายติดตามผล และประชาชนได้ทราบ

2) แนวทางการวางแผนเพิ่มต้นไม้ในเมืองในอนาคต

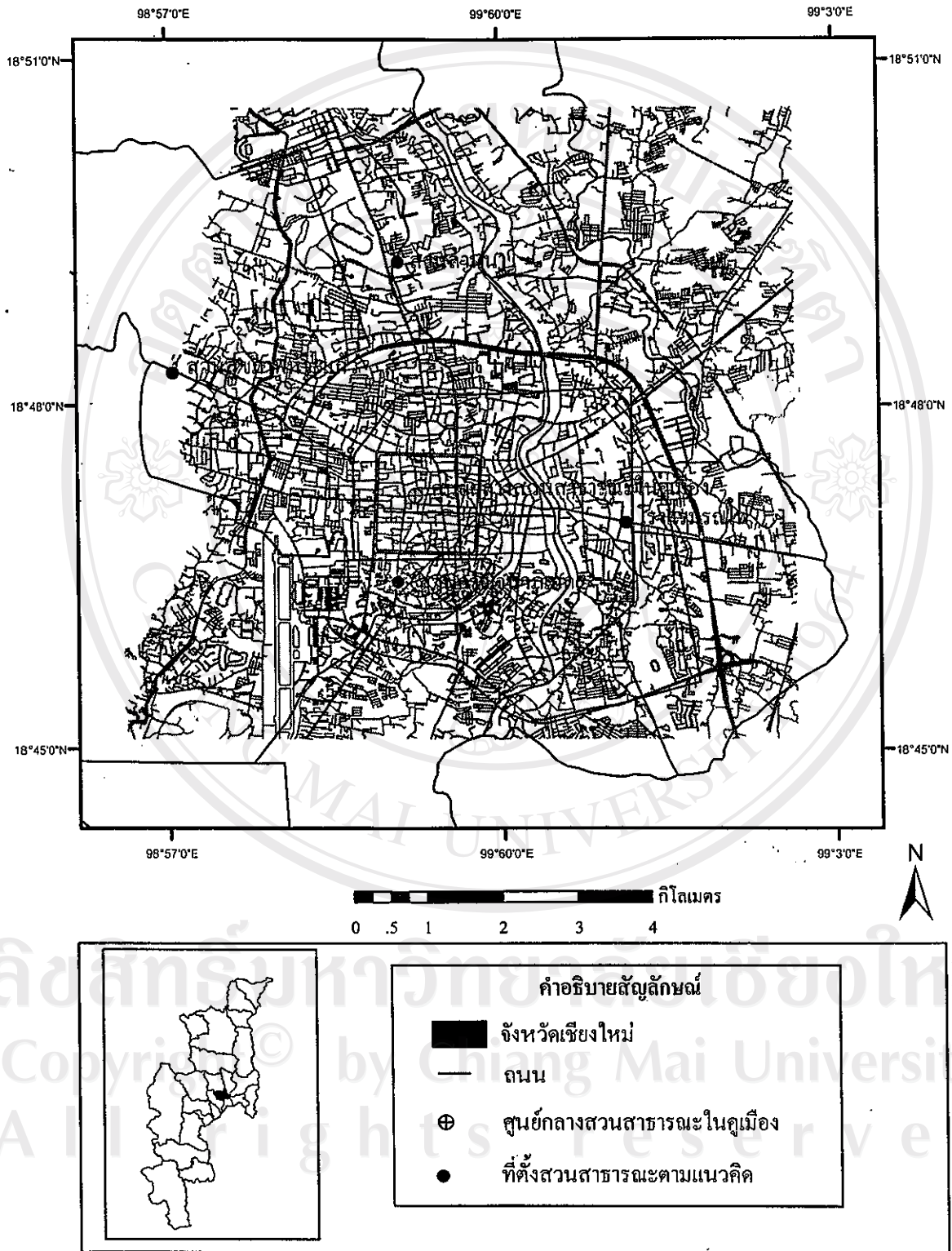
สำหรับเทศบาลนครเชียงใหม่ มีพื้นที่สวนสาธารณะประมาณ 41 ไร่ มีสัดส่วนพื้นที่ 2.42 ไร่ ต่อ ประชากร 1,000 คน ซึ่งนับว่าต่ำกว่าเกณฑ์มาก จึงควรวางแผนเพิ่มพื้นที่สาธารณะและต้นไม้ในเมืองรวมทั้งพื้นที่สีเขียวอื่นๆ โดยมีแนวความคิดของการวางแผน คือ ควรมีการเพิ่มปริมาณต้นไม้ในทุกมุมเมือง เพื่อเป็นปอดของเมืองโดยให้คูเมืองเป็นจุดศูนย์กลาง และกระจายสวนสาธารณะขนาดใหญ่ไปใน 4 มุมเมือง (ภาพที่ 16) โดยสวนสาธารณะบริเวณคูเมือง ให้อยู่ในบริเวณอนุสาวรีย์สามกษัตริย์ ศาลากลางเก่าต่อไปจนถึงเรือนจำ ทิศเหนืออยู่ที่สวนล้านนา ทิศใต้อยู่ที่สวนกาญจนาภิเษก ทิศตะวันออกอยู่บริเวณที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย และด้านตะวันตกจะตั้งอยู่บริเวณสวนสุขภาพและสวนรุกขชาติห้วยแก้วรวมไปถึงสวนสัตว์เชียงใหม่

5.3.1 ข้อเสนอแนะในเชิงแนวความคิด

ในปัจจุบันต้นไม้ในเมืองเชียงใหม่ หรือพื้นที่อื่นๆ ของประเทศยังถูกทำลายไปด้วยฝีมือมนุษย์ ทรายใดที่ยังไม่มีการอนุรักษ์ต้นไม้อย่างจริงจัง การทำลายต้นไม้ก็ยังมีคงอยู่ตลอดไป ฉะนั้นแนวคิดเกี่ยวกับคุณค่าของต้นไม้ การอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองจึงเป็นประโยชน์มากสำหรับหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะได้กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวความคิดดังต่อไปนี้

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการต้นไม้ในเมือง โดยเฉพาะเทศบาลจะต้องมีการปรับเปลี่ยนนโยบายและวิธีดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการต้นไม้เสียใหม่ โดยต้องคำนึงถึงความต้องการของประชาชน รวมทั้งเหตุและผลในการยอมรับของชุมชนเพื่อการประสานงาน

2) ตามธรรมชาติของมนุษย์แล้วมักมองว่า ต้นไม้ ป่าไม้ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และได้มาเปล่าๆ จึงไม่คำนึงถึงสิ่งใดทั้งสิ้นจะตัดดวงผลประโยชน์จากต้นไม้ ป่าไม้ให้ได้มากที่สุด แนวคิดทางด้านการอนุรักษ์และละเลยการปฏิบัติเพื่อการอนุรักษ์ไปทั้งสิ้น ดังนั้นเพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ภาครัฐ (เทศบาล) จึงมีการวางแผนนโยบายการปลูกฝังแนวคิดเกี่ยวกับคุณค่าต้นไม้ว่า เป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้าง และรักษาความสมดุลของระบบนิเวศทำให้มนุษย์และสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย

ภาพที่ 16 แสดงแนวคิิดการเพิ่มต้นไม้ในเมืองเขตเมืองเชียงใหม่

สามารถที่จะดำรงชีพอยู่อย่างเป็นปกติ เปรียบเสมือนคนสามารถอยู่กับธรรมชาติได้โดยไม่มีกรรมมุ่งผล ประโยชน์ของต้นไม้เพียงอย่างเดียว

3) ทำให้ประชาชนเกิดสำนึกในการเป็นเจ้าของต้นไม้ โดยให้มีการมีส่วนร่วมของความเป็นเจ้าของเช่นเดียวกับการใช้ทรัพย์สินที่เขาเป็นเจ้าของอยู่กล่าวคือ จะทำให้ประชาชนสามารถแบ่งเบาภาระของทางรัฐ (ราชการ) ในด้านการจัดการต้นไม้ในเมือง ซึ่งเมื่อประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการอนุรักษ์ต้นไม้และได้รับผลประโยชน์แล้วย่อมเกิดความรัก ห่วงแหน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของซึ่งเป็นเรื่องธรรมดา สิ่งที่จะพูดคือจะมุ่งเป้าจากการเป็นผู้ทำลายไปสู่เป้าหมายในการเป็นผู้รักษาต้นไม้เองและพัฒนา (บำรุงรักษา) ไปด้วยในขณะเดียวกันโดยการให้รางวัล ทัศนคติ

4) การปรับแนวทางการพัฒนา (การจัดการต้นไม้) ไปสู่แนวทางพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ไม่ก่อผลเสียในภายหลัง โดยเน้นการรักษาสภาพแวดล้อม ที่เป็นแหล่งกำเนิดทรัพยากรธรรมชาติซึ่งรวมไปถึงต้นไม้ ทั้งนี้ประชาชนทุกคนจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทยิ่งขึ้นในการอนุรักษ์ต้นไม้ เพราะการลดปริมาณของต้นไม้ เป็นผลจากการกระทำของมนุษย์ไม่โดยตรงก็โดยอ้อม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยบทบาทของการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง จึงจะประสบผลสำเร็จ

สรุปแล้ว แนวคิดของต้นไม้ (คุณค่าและความสำคัญ) ตั้งอยู่บนพื้นฐานการยอมรับของประชาชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ในการจัดการต้นไม้ในเมือง มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยเปลี่ยนบทบาทของนักวิชาการและเจ้าหน้าที่เทศบาล (รัฐ) จากผู้ปกครองหรือ ครอบครอง มาเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในระดับชุมชน แนวความคิดเกี่ยวกับคุณค่าของต้นไม้ ยังเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยบนพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับต้นไม้ (สิ่งแวดล้อม)

เพื่อให้แนวความคิดการประสานบทบาทขององค์กรที่จะรับผิดชอบงานในการจัดการต้นไม้ในเมืองเชียงใหม่ มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดตั้งองค์กรด้านพื้นที่สีเขียว เพื่อให้เป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบงานนี้อย่างมีความต่อเนื่องและสามารถขยายไปดำเนินการในพื้นที่อื่น ๆ ได้จึงสมควรที่จะดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดการทำโครงการนำร่องเพื่อทดลองและส่งเสริมให้มีการมีส่วนร่วมในการจัดการต้นไม้เมืองเชียงใหม่ โดยให้เป็นโครงการร่วมระหว่างหน่วยงานของรัฐ และประชาชน เพื่อให้ส่วนดำเนินการดังนี้คือ ให้หน่วยงานของรัฐ รับผิดชอบในเรื่องปฏิบัติการ ส่วนหน่วยงานของมหาวิทยาลัย(ประชาชน)นั้นรับผิดชอบในเรื่องการให้บริการทางวิชาการและสนับสนุนด้านวิทยาการในการฝึกอบรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้คือ

1.1 ทำการฝึกอบรม โดยจัดในลักษณะ workshop แก่องค์กรประชาชน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนแต่ละฝ่ายให้ได้เป็นอย่างดีในการจัดการต้นไม้ เพื่อจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพได้ต่อไป

1.2 จัดให้มีการเผยแพร่ความตระหนักในความสำคัญและการให้ความร่วมมือร่วมใจในการจัดการต้นไม้เมืองเชียงใหม่แก่ประชาชนทั่ว ๆ ไป

1.3 จัดให้มีการอบรมแก่ประชาชนทั่วไปเพื่อทำกิจกรรมที่เป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อต้นไม้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการหยุดยั้งการทำลายและการตัดต้นไม้ได้อีกทางหนึ่งด้วย

2. ทดลองให้มีการดำเนินงานในด้านการจัดการต้นไม้เมืองอย่างจริงจัง และดำเนินการให้ครบวงจร กล่าวคือ องค์กรของรัฐต้องเป็นหน่วยสนับสนุนแก่องค์กรประชาชนอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเทคนิคและวิชาการ ตลอดจนการสนองความต้องการแก่องค์กรด้านพื้นที่สีเขียวที่ได้รับการร้องขอได้

องค์กรด้านพื้นที่สีเขียวก็จะต้องปฏิบัติภารกิจ หน้าที่และขั้นตอนในการจัดการต้นไม้เมืองอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจกำหนดให้มีระยะเวลาในการทดลองอย่างน้อย 1-2 ปี

3. หากทำการทดลองตามข้อ 1 และ 2 ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ กล่าวคือ สามารถสร้างระบบการจัดการต้นไม้เมืองเชียงใหม่ ในพื้นที่ทดลอง ได้ผลดีก็อาจพิจารณาขยายผลการจัดการไปยังพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

เกี่ยวกับบทบาทและความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เอกชน และประชาชน ทั้งประชาชนและ องค์กรเอกชนต่างมีบทบาทรองรับในฐานะช่วยสนับสนุนเจ้าหน้าที่เทศบาล เป็นส่วนใหญ่ในการจัดการต้นไม้ในเมือง อย่างไรก็ตามทั้งเจ้าหน้าที่และประชาชน ยังมีศักยภาพที่จะเข้ามามีบทบาทได้อีกมาก กล่าวคือ โครงสร้างทางองค์กรในปัจจุบันอาจจะยังไม่อำนวยให้บุคคลเหล่านี้ได้เข้ามา มีบทบาทมากขึ้น แม้ว่าส่วนนี้จะมีความพร้อมอยู่ก็ตาม เกี่ยวกับโอกาสของการมีส่วนร่วมของประชาชน ผลของการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เทศบาล พบว่า ส่วนใหญ่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการร่วมสนับสนุนแรงงานและค่าใช้จ่ายในการศึกษาแก้ไขปัญหาและร่วมในการวางแผนตามลำดับ

5.3.2 ข้อเสนอแนะบางประการของผู้วิจัย

เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าประโยชน์ที่ได้รับจากการค้นคว้าอิสระนี้ ที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ ทำให้ทราบแนวโน้มหรือทิศทางของต้นไม้ในเมืองเชียงใหม่ในอนาคต เพื่อสามารถใช้ทางเลือกได้

อย่างเหมาะสม ในการวางแผนการจัดการต่อไป จึงใคร่ขอฝากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะบางประการที่เห็นว่าจะมีประโยชน์บ้าง ดังนี้

การค้นคว้าอิสระนี้ เป็นการค้นคว้าวิจัยเพื่อหาแนวทางในการจัดการต้นไม้ของเมืองเชียงใหม่ในอนาคต ด้วยความปรารถนาและตั้งใจจริงในความต้องการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการแก้ปัญหาต้นไม้ของเมืองเชียงใหม่ ผลการศึกษาวิจัยจึงควรที่ผู้เกี่ยวข้องได้ตระหนักหรือนำไปพิจารณาหรืออย่างน้อยที่สุดต้องการให้มีผลกระทบในเชิงนโยบายหรือการวางแผนที่จะทำให้เชียงใหม่มีการจัดการต้นไม้ในอนาคตในอีก 20 ปีข้างหน้า โดยหวังว่าเมืองเชียงใหม่คงจะไม่ประสบกับปัญหาของเมืองใหญ่และการขาดแคลนพื้นที่สีเขียวดังเช่นกรุงเทพมหานคร ที่แก้ปัญหาของเมืองไม่ได้หรือแก้ได้น้อย ดังนั้นเรื่องที่เป็นข้อผิดพลาดที่พบเห็นจากกรุงเทพมหานคร จึงเป็นบทเรียนที่เมืองเชียงใหม่ควรนำมาใช้ มาศึกษาวางแผนอนาคต เชื่อว่าอนาคตของต้นไม้เมืองเชียงใหม่ คงไม่เป็นเช่นกรุงเทพมหานคร อย่างแน่นอน

1. การศึกษาค้นคว้านี้มีได้มุ่งหมายเพียงเพื่อการจัดการต้นไม้เมืองเชียงใหม่ เท่านั้น แต่หวังว่าจะเป็นประโยชน์สำหรับเมืองอื่นๆ ที่กำลังเจริญเติบโตและกำลังเริ่มเกิดปัญหาการลดลงของจำนวนต้นไม้ในเมือง เช่นเดียวกับเมืองเชียงใหม่ ยกตัวอย่างเช่น เมืองที่กำลังเจริญเติบโตควบคู่ไปกับเมืองเชียงใหม่อยู่ในขณะนี้ ก็เริ่มมีปัญหาของพื้นที่สีเขียวในเมือง ซึ่งนับว่ายัง โชคดีที่ปัญหายังไม่ลุกลามบานปลาย เช่น ปัญหาของเมืองเชียงใหม่ จึงเป็นโอกาสที่ดีของเมืองต่างๆ ที่จะแสวงหาแนวทางการจัดการหรือวางแผนอนาคต เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา

2. ประโยชน์ที่ได้รับอีกประการหนึ่งทางวิชาการ คือการใช้เทคนิควิจัยอนาคตที่เรียกว่า EFR ซึ่งเป็นการมองอนาคตระยะยาวช่วง 20 ปีข้างหน้า เนื่องจากการวิจัยทำนองนี้มีไม่มากนัก แต่จะพบงานวิจัย หรือแผนงานที่มีอยู่ทั่วไปเป็นแผนงานระยะสั้น เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ หรือโครงการวิจัยต่างๆ ซึ่งใช้ระยะเวลาสั้นประมาณ 5 ปี จะเห็นได้ว่ายังขาดการมองปัญหาในระยะปานกลาง หรือระยะยาวถึง 20 ปีข้างหน้า ซึ่งเป็นระยะยาวพอที่จะสามารถพบเห็นในช่วงอายุขัยของคนได้ ส่วนราชการและหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องเหล่านั้นจึงควรได้พิจารณาวางแผนระยะยาวไว้ด้วย

สุดท้าย ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะเห็นงานวิจัยในลักษณะนี้ให้มากขึ้นและแพร่หลายในวงการวิชาการของเมืองไทย และต้องการให้ทุกฝ่ายเกิดความตระหนัก หรือความรู้สึกถึงเรื่องเกี่ยวกับอนาคตว่า สามารถจัดการกับอนาคตได้ ไม่ใช่ปล่อยให้อนาคตเป็นไปตามยถากรรม